

PROPERTY TIMES Więcej nowej powierzchni

Warszawa Biura I kw. 2016

Maj 2016

Spis treści

Spis treści	1
Podaż	2
Wolumen transakcji	2
Absorpcja	2
Pustostany	3
Czynsze	3
Definicje	4
Standardowe warunki najmu	4

- Na koniec I kw. 2016 r. zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej w Warszawie wyniosły 4,75 mln m kw., z czego blisko 30% zlokalizowane jest w centrum miasta. Najwięcej powierzchni wciąż znajduje się w strefach Południe Górne (1,31 mln m kw.) i Obrzeża Centrum (0,89 mln m kw.)*.
- Przez pierwsze trzy miesiące tego roku pozwolenie na użytkowanie otrzymało 6 projektów o łącznej powierzchni biurowej 113 100 m kw. W kolejnych trzech kwartałach tego roku podaż wyniesie ok. 330 000 m kw., z czego ponad 65% wciąż pozostaje niewynajęte.
- Wolumen transakcji najmu wyniósł w pierwszym kwartale 142 200 m kw., czyli o 26 000 m kw. mniej niż w tym samym okresie ubiegłego roku. O blisko 7 700 m kw. zmniejszyła się całkowita ilość powierzchni wynajętej, co jednak wydaje się chwilowa korekta, jeśli uwzględnimy wysoki ubiegłoroczny wzrost w tym obszarze.
- Na koniec marca 2016 r. stopa pustostanów w Warszawie sięgnęła 14,1% i był to wzrost o 1,9 p.p. w porównaniu do wartości notowanej na koniec grudnia 2015 r. Oznacza to powrót do stanu z połowy 2015 r., kiedy poziom pustostanów wynosił 14%.
- Stawki czynszów dla najlepszych powierzchni biurowych pozostały bez zmian w stosunku do poprzedniego kwartału i w lokalizacjach centralnych nie przekraczały 24 euro/m kw./miesiąc, natomiast w strefach poza centrum utrzymały się na poziomie 13–16,5 euro/m kw./miesiąc.
- Oczekiwana wysoka podaż w kolejnych kwartałach 2016 r. może doprowadzić do dalszego wzrostu stopy pustostanów, dzięki czemu najemcy utrzymają uprzywilejowaną pozycję negocjacyjną.

* mapa na str. 4

Autor

Bolesław Kołodziejczyk
Starszy Konsultant
Consulting & Research
+48 22 820 20 31
boleslaw.kolodziejczyk@cushwake.com

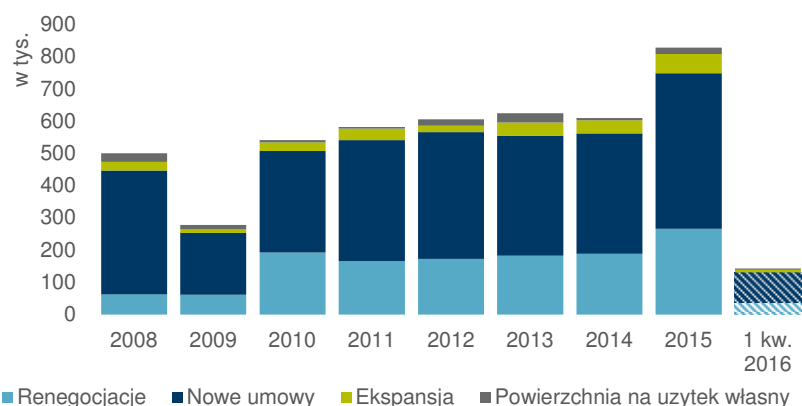
Kontakty

Kamila Wykrota
Dyrektor, Consulting & Research
+ 48 22 218 20 56
kamila.wykrota@cushwake.com

Magali Marton
Head of EMEA Research
+ 33 1 49 64 49 54
magali.marton@cushwake.com

Wykres 1

Roczne wielkości popytu brutto (m kw.)

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF

Podaż

W I kw. 2016 r. w całej Warszawie oddano do użytku 113 100 m kw. nowoczesnej powierzchni biurowej, a więc o ponad 53 900 m kw. więcej niż w tym samym okresie ubiegłego roku. W konsekwencji zasoby stolicy na koniec marca 2016 wyniosły blisko 4,75 mln m kw.

Najwięcej, bo ponad 59% nowej powierzchni, powstało w lokalizacjach poza centrum (LPC), przy czym cała nowa podaż w tym obszarze objęła tylko dwie strefy – Południowy Zachód 1 (47 600 m kw.) i Północ (19 700 m kw.).

Największymi ukończonymi projektami były druga faza Eurocentrum Office Complex (Capital Park, 25 000 m kw.), Astrum Business Park I (IRYDION, 22 600 m kw.), Atrium 2 (Skanska, 20 200 m kw.), Prime Corporate Center (Golub GetHouse 20 100 m kw.) i bud. C drugiej fazy projektu Gdański Business Center II (HB Reavis, 19 700 m kw.).

Do końca roku deweloperzy zaplanowali ukończenie ok. 330 000 m kw. powierzchni, z czego ponad 50% powstanie w centrum miasta. Z największych obiektów planowanych do ukończenia w kolejnych kwartałach 2016 r. można wymienić Warsaw Spire – Tower (Ghelamco, 61 000 m kw.), Q22 (Echo Investment, 50 000 m kw.) i kolejny etap drugiej fazy Gdański Business Center II (HB Reavis, 29 300 m kw.).

Wolumen transakcji najmu

W ciągu pierwszych trzech miesięcy roku podpisano umowy najmu na łączną powierzchnię 142 200 m kw. i był to wynik o przeszło 15% niższy niż w I kw. 2015 r.

Nowe umowy stanowiły ponad 66% całego wolumenu, natomiast udział renowacji i ekspansji wyniósł odpowiednio 26% i 5% całości.

Największym zainteresowaniem najemców cieszyła się strefa Ścisłe Centrum (23% wolumenu). Dużą aktywność na rynku w tym obszarze zanotowano również w strefach Południowy Zachód 1, Obrzeża Centrum i Zachód – średnio ok. 16% wolumenu. Udział transakcji w strefie Południe Górne spadł znacznie (o 26 p.p.) w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku, co może świadczyć o spadku zainteresowania najemców tą lokalizacją.

Biorąc pod uwagę historyczne dane wskazujące na niższą aktywność najemców w pierwszych miesiącach roku, jak również transakcje najmu z planowaną datą zamknięcia w kolejnych kwartałach 2016 r., można spodziewać się, że popyt brutto w 2016 r. znajdzie się na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego.

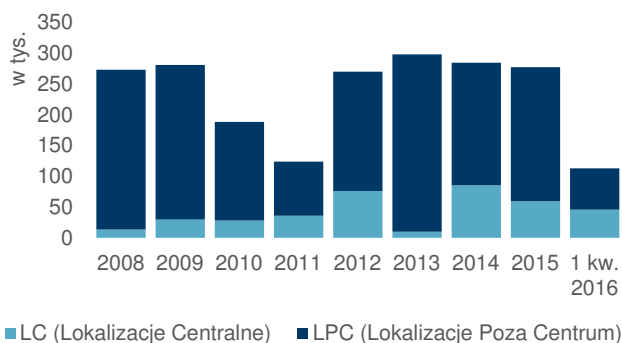
Absorpcja

Statystycznie zmniejszyła się całkowita ilość powierzchni wynajętej. Absorpcja netto była ujemna i wyniosła -7 700 m kw. poniżej zera. Duży odpływ najemców zanotowała strefa Południe Górne (- 47 800 m kw.), natomiast znaczny wzrost nastąpił w strefach Południowy Zachód 1 (15 100 m kw.) i Północ (12 100 m kw.).

Uzyskaną wartość można odczytywać jako chwilową korektę będącą rezultatem historycznie rekordowego wyniku tego wskaźnika osiągniętego w 2015 r. (283 000 m kw.).

Wykres 2

Roczne wielkości podaży

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF, (p) Prognoza

Tabela 1

Największe budynki biurowe ukończone w I kw. 2016 r.

BUDYNEK / STREFA	POWIERZCHNIA BIUROWA (M KW.)	DEWELOPER
Eurocentrum Office Complex – faza II	25 000	Capital Park
Astrum Business Park I	22 600	IRYDION
Atrium 2	20 200	Skanska
Prime Corporate Center	20 100	Golub GetHouse
Gdański Business Center II – bud. C	19 700	HB Reavis

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF

Tabela 2

Największe transakcje najmu zawarte w I kw. 2016 r.

NAJEMCA	POW. BIUROWA (M KW.)	BUDYNEK	TYP TRANSAKCJI
Allegro	7,600	Q22	Nowa umowa
Firma z branży IT	7 500	Atrium 2	Nowa umowa
Mettler Toledo	4 500	Platan Park	Renegocjacja i ekspansja
Stanley Black&Decker	4 400	Proximo – Faza 1	Nowa umowa
Grupa Pracuj	4 300	Proximo – Faza 1	Nowa umowa
Prochem	4 000	Astrum Business Park I	Powierzchnia na użytek własny
Phillip Morris	3 500	Gdański Business Center II – bud. D	Nowa umowa

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF

Pustostany

W wyniku utrzymującej się przewagi podaży nad możliwościami absorpcji powierzchni ze strony najemców średnia stopa pustostanów w Warszawie osiągnęła poziom 14,1%. Był to wynik wyższy o blisko 1,9 p.p. w stosunku do końca grudnia ubiegłego roku i o prawie 1,1 p.p. w porównaniu z końcem I kw. 2015 r.

Najwięcej wolnej powierzchni znajdowało się w budynkach zlokalizowanych w strefach Południe Górne (229 800 m kw. – wzrost o 48 600 m kw.) i Obrzeża Centrum (123 500 m kw. – wzrost o 16 900 m kw.).

Średnia stopa pustostanów w strefach centralnych wyniosła 14,2%, natomiast poza centrum znalazła się na poziomie 14,1% (wzrost odpowiednio o 0,8 i 2,3 p.p. w stosunku do grudnia 2015 r.).

Najniższe wartości stóp pustostanów odnotowane zostały w strefach Wschód (7%) i Południe Dolne (9,2%), które jednak wciąż nie cieszą się dużym zainteresowaniem deweloperów biurowych.

Do końca 2016 r., w związku z oczekiwaną wysoką podażą i 35-procentowym wskaźnikiem wynajęcia projektów w budowie, prognozujemy dalszy wzrost średniej stopy pustostanów o ok. 2–3 p.p. w stosunku do wartości bieżącej.

Czynsze

W dalszym ciągu utrzymuje się korzystna dla najemców sytuacja rynkowa. Dotyczy to zarówno firm, które już wynajmują powierzchnię, jak i tych, które dopiero planują rozwój dzięki wykorzystaniu nowoczesnych zasobów biurowych.

Stawki bazowe w centrum pozostały bez zmian i w najlepszych budynkach wynosiły 24 euro/m kw./miesiąc. Poza centrum w dobrze zlokalizowanych i nowoczesnych budynkach czynsze w większości lokalizacji mieściły się średnio w przedziale 13–15,5 euro/m kw./miesiąc, i tylko w wyjątkowych przypadkach osiągały poziom 16,5 euro/m kw./miesiąc. Obniżka czynszów objęła jedynie strefę Południe Górne, gdzie w stosunku do grudnia 2015 r. czynsze w najlepszych budynkach spadły z 14,25 do 14,00 euro/m kw./miesiąc.

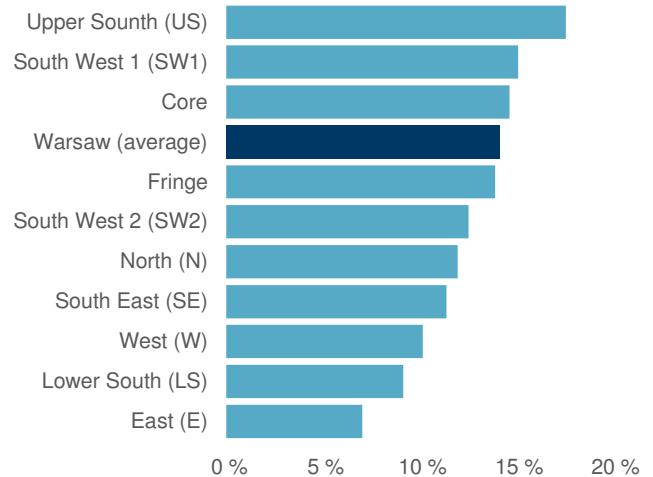
Ze względu na silną konkurencję na rynku, deweloperzy i właściciele budynków oferują najemcom atrakcyjne pakiety zachęt, obejmujące zwolnienia z czynszu oraz dopłaty do aranżacji powierzchni ponad określony standard. Pozwala to wielu firmom znacznie obniżyć całkowite koszty najmu, zarówno przy okazji renegotiacji dotychczasowej umowy, jak i w przypadku relokacji do nowego budynku.

Stawki efektywne są wciąż o ok. 25% niższe od nominalnych, a ich wysokość w nowych projektach jest w znacznym stopniu uzależniona od stopnia zaawansowania realizacji oraz wielkości i prestiżu najemcy.

Utrzymanie się wysokiej podaży w 2016 r. skutkować będzie coraz większą konkurencją i tym samym rosnącą presją na stawki czynszów, zwłaszcza w odniesieniu do najstarszych i najmniej atrakcyjnie położonych budynków.

Wykres 3

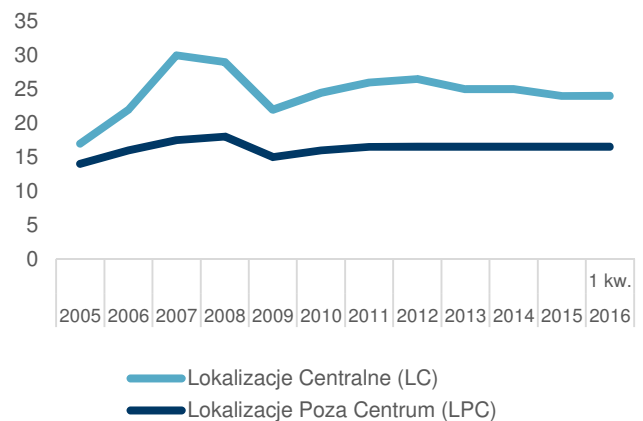
Stopa pustostanów w podziale na strefy, I kw. 2016 r.

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF

Wykres 4

Czynsze za najlepsze powierzchnie biurowe (euro/m kw./miesiąc)

Źródło: Cushman & Wakefield, PORF

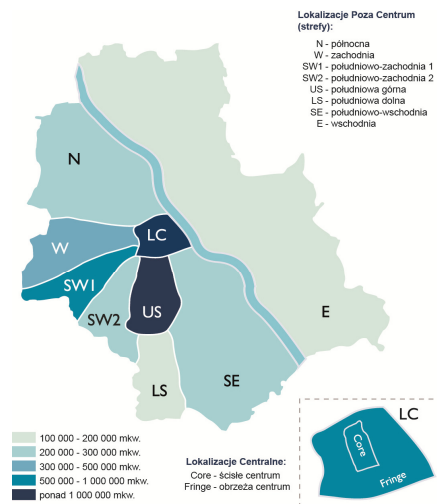
Definicje

Zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej	Obiekty biurowe zbudowane po 1989 roku lub zmodernizowane przynajmniej do standardu klasy B.
Popyt brutto	Łączny wolumen transakcji najmu, obejmujący nowe umowy, umowy typu pre-let (przednajmu), rozszerzenia dotychczasowej powierzchni, umowy wynajmu powierzchni przez właściciela budynku, jak również przedłużenia dotychczasowych umów / renowacji.
Popyt netto	Łączny wolumen transakcji najmu, z wyłączeniem przedłużeń dotychczasowych umów / renowacji.
Absorpcja netto	Zmiana netto zajmowanej przez najemców powierzchni uwzględniająca zmianę wielkości powierzchni niewynajętej oraz nowej podaży w analizowanym okresie czasu.
Czynsz za najlepsze lokale	Najwyższy czynsz wywoławczy oczekiwany za lokale o standardowej powierzchni (500-1000 m kw.), uwzględniając popyt w każdej lokalizacji, dla obiektów o najwyższej jakości oraz specyfikacji, w najlepszych lokalizacjach na rynku.
PORF	W skład Polish Office Research Forum (PORF) wchodzi sześć firm doradczych działających na rynku nieruchomości: CBRE, Colliers International, Cushman & Wakefield, JLL, Knight Frank i Savills. Przedstawiciele tych firm dążą do ujednolicenia publikowanych wskaźników poprzez zbieranie i porównywanie kwartalnych danych.

Standardowe warunki najmu

Czynsz	Czynsz miesięczny, płatny z góry, najczęściej ustalony w EUR, płatny w PLN
Indeksacja	Wzrost czynszu zwykle indeksowany jest według wskaźnika European CPI lub HCPI
Opłata eksploatacyjna	Opłata ponoszona przez najemcę z tytułu kosztów i wydatków, związanych z eksploatacją i funkcjonowaniem powierzchni wspólnych w budynku (w wysokości wskaźnika udziału użytkowanej przez siebie powierzchni brutto w łącznej powierzchni biurowej budynku) Ustalana i płatna w PLN
Długość trwania umowy najmu	Standardowo 5 lat
Zachęty dla najemców	Okresy wolne od czynszu Dopłaty do aranżacji powierzchni
Kaucja	3-miesięczna gwarancja lub depozyt bankowy
Standard dostarczenia powierzchni	Właściciele budynków pokrywają koszty związane z aranżacją powierzchni wspólnych (hol wejściowy, korytarze) oraz wydatki związane ze standardowym wyposażeniem powierzchni

Strefy powierzchni biurowej

EMEA

John Forrester
Chief Executive
+44 (0)20 3296 3000
john.forrester@cushwake.com

Powierzchnie Biurowe

Richard Aboo
+48 22 820 20 20
richard.aboo@cushwake.com

Doradztwo i Analizy Rynkowe

Kamila Wykrota
+48 22 820 20 20
kamila.wykrota@cushwake.com

Wyceny

Mark Freeman
+48 22 222 30 00
mark.freeman@cushwake.com

Polska

Charles Taylor
Dyrektor biura w Polsce
+48 22 820 20 20
charles.taylor@cushwake.com

Powierzchnie Handlowe

Renata Kuszniarska
+48 22 820 20 20
renata.kuszniarska@cushwake.com

Zarządzanie Nieruchomościami

Christopher Rasiewicz
+48 22 222 30 00
christopher.rasiewicz@cushwake.com

Usługi dla Najemców

Ian Scattergood
+48 22 820 20 20
ian.scattergood@cushwake.com

Polska

Alan Colquhoun
Chair
+48 22 222 30 00
alan.colquhoun@cushwake.com

Powierzchnie Przemysłowe i Logistyczne

Tom Listowski
+48 22 820 20 20
tom.listowski@cushwake.com

Rynki Kapitałowe

James Chapman
+48 22 820 20 20
james.chapman@cushwake.com

Zarządzanie Projektami i Doradztwo

Andrew Frizell
+48 22 820 20 20
andrew.frizell@cushwake.com

Zastrzeżenie

Niniejszy raport nie powinien być traktowany jako podstawa do zawierania transakcji bez udziału wykwalifikowanego i profesjonalnego doradcy. Fakty i dane przedstawione w raporcie zostały dokładnie sprawdzone, jednak Cushman & Wakefield nie może ponosić odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody lub straty powstałe w związku z nieprecyzyjnością przedstawionych danych. Informacje zawarte w raporcie nie powinny być, w całości lub w części, publikowane, powielane oraz nie powinno się na nie powoływać bez wcześniej zgody. W przypadku powielania informacji każdorazowo należy powołać się na Cushman & Wakefield jako źródło danych.

©2016 Cushman & Wakefield LLP. All rights reserved.

To see a full list of all our publications please go to cushmanwakefield.com or download the Research App

Cushman & Wakefield (Lumen)
Złota 59
Warszawa, 00-120
tel. +48 22 222 30 00
fax +48 22 222 30 01
email info.poland@cushwake.com

Cushman & Wakefield (Metropolitan)
Plac Pilsudskiego 1
Warszawa , 00-078
tel. +48 22 820 20 20
fax +48 22 820 20 21
email info.poland@cushwake.com